

**ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
Кафедра публічного управління та адміністрування**

СТАДНІЧЕНКО ЛЕСЯ МИХАЙЛІВНА

**ОРГАНИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ: СУЧАСНИЙ СТАН,
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

Спеціальність: 074 Публічне управління та адміністрування

АВТОРЕФЕРАТ

магістерської роботи на здобуття наукового ступеня
магістра публічного управління

Миколаїв – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах побудови демократичної держави, заснованої на здійсненні принципу народовладдя шляхом забезпечення прав громадян, їх рівної участі у формуванні державної влади (далі ДВ), місцевого самоврядування (далі МСВ) і контролі за їх діяльністю, великого значення набуває представницька форми здійснення влади народом. Досвід країн з розвинутою демократією показує, що демократичне врядування, основане на владі народу панує там, де добре розвинуте МСВ, де органи місцевого самоврядування (далі ОМС) є осередками розвитку суспільного життя, де органи самоорганізації населення (далі ОСН) приймають активну участь у благоустрою території громади.

Самоврядування – це той самий суспільний феномен, що допомагає реалізувати бажання населення вирішувати місцеві питання, через його громадянську самоорганізацію керувати розвитком будинків, вулиць, мікрорайонів, тобто брати на себе відповідальність за власне майбутнє. Ефективна самоорганізація населення відіграє важливу роль у стабілізації політичної системи, забезпечуючи легітимність влади, представлення суспільних інтересів, та сприяє подальшому демократичному розвитку української держави.

Розвиток демократії, можливий лише на шляху активізації участі громадян у формуванні місцевої політики через ОСН, які є найвпливовішими інституціями в житті територіальних громад (далі ТГ), тому що допомагають вирішувати місцеві проблеми, задовольняти потреби та інтереси населення.

Такі чинники, як укрупнення ТГ, створення об'єднаних територіальних громад (далі ОТГ), вимагають залучення ОСН до процесу формування та реалізації місцевої політики, яка є важливим кроком до побудови дійсно демократичної, правової, соціальної держави з сильними громадянським суспільством.

Доцільність існування ОСН в умовах сьогодення обумовлена двома факторами:

по-перше, надати можливості для розвитку муніципальної демократії, через залучення громадян до безпосередньої участі у вирішенні окремих питань місцевого значення;

по-друге, розвантажити ОМС від вирішення тих питань, що можуть бути успішно вирішені самим населенням, шляхом передачі їх вирішення ОСН з наданням відповідних фінансових і матеріальних ресурсів.

Науково-теоретичною основою магістерської роботи стали наукові праці вітчизняних науковців присвячені дослідженню питань пов'язаних з організацією ОСН, як складової частини інституту МСВ, таких як: В. Андріяш, О. Бабінова, М. Баймуратов, О. Батанов, Л. Бевзенко, В. Борденюк, О. Бориславська, В. Григор'єв, І. Дробот, О. Євтушенко, В. Ємельянов, Я. Жовнірчик, А. Ібрагімова, О. Калашнікова, А.Кравченко, М. Лендъєл, Т. Лушагіна, А. Матвієнко, Н. Мішина, М. Мягченко, Н. Пеліванова, В. Прошка, М. Пухтинського, С. Саханенко, Ю. Тодика, О.Ярмиш та ін.

Дослідження правового статусу ОСН, вивчення практики їх функціонування в окремих регіонах України та м. Миколаєві, аналіз існуючих проблем та шляхів їх вирішення, допоможуть розвитку цього інституту, як важливої складової системи МСВ. Саме тому актуальність теми магістерської роботи не викликає сумніву.

Мета дослідження полягає в вивченні теорії та практики функціонування ОСН та напрямків вдосконалення їх діяльності в умовах децентралізації влади в Україні.

Відповідно до мети, необхідним є вирішення таких *задач*:

- охарактеризувати історію виникнення й становлення інституту самоорганізації населення;
- розглянути організаційно-правові засади функціонування ОСН в Україні;

- визначити принципи організації і діяльності ОСН;
- з'ясувати порядок формування та правовий статус ОСН;
- проаналізувати стан та тенденції розвитку ОСН в Україні;
- оцінити ефективність діяльності ОСН в українських містах;
- розкрити проблеми функціонування ОСН в умовах децентралізації;
- виявити особливості взаємодії ОСН з органами державної влади, органами місцевого самоврядування і територіальною громадою;
- обґрунтувати шляхи оптимізації діяльності ОСН в Україні.

Об'єктом дослідження є сфера суспільних відносин, в якій виникають й структурно та функціонально оформлюються ОСН.

Предметом дослідження є сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку ОСН в системі місцевого самоврядування в умовах децентралізації.

Методи дослідження. Для досягнення наукової об'єктивності застосовувався широкий спектр загальнонаукових (аналізу і синтезу, індукції та дедукції і т.д.) та спеціальних методів дослідження: історичного, діалектичного, системного, порівняльно-правового, структурно-функціонального, методу статистичного аналізу та прогностичного.

За допомогою історичного методу розглянута історія зародження й становлення інституту ОСН в Україні. Діалектичний метод дозволив дослідити еволюцію й динаміку процесів появи й розвитку ОСН в суспільстві й державі, ефективність й перспективи розвитку цього інституту. За допомогою системного методу з'ясоване місце та роль ОСН в системі МСВ. Порівняльно-правовий метод дозволив виявити особливості правового регулювання ОСН в Україні. Застосування структурно-функціонального методу дало можливість дослідити функції ОСН та їх роль у взаємовідносинах з місцевими радами. Метод статистичного аналізу був використаний для оцінки кількісних результатів діяльності ОСН. За допомогою прогностичного методу спрогнозовано функціонування інституту

ОСН в умовах децентралізації та реформування МСВ.

Наукова новизна одержаних результатів обумовлена тим, що дане дослідження є спробою комплексного аналізу сучасного стану, проблем та перспектив розвитку ОСН в Україні, їх ролі в системі МСВ, та особливості їх взаємодії з ОМС і ТГ в умовах децентралізації ДВ та реформи МСВ.

В дипломній роботі обґрунтовані важливі для практики існування ОСН поняття, положення і висновки, а саме:

- розширені знання про ОСН, які є виразниками та індикаторами першочергових нагальних потреб населення відповідних ТГ.
- доведено, що ОСН здатні контролювати якість послуг, та найбільш ефективно реалізувати соціальну політику держави на рівні ТГ, особливо в умовах децентралізації влади й укрупнення територіальних громад;
- удосконалені теоретичні знання про самоорганізацію – як суспільний процес, що можливий лише в умовах демократизації суспільства, та децентралізації державної влади.

Практичне значення одержаних результатів. Положення і висновки роботи можуть бути використані для подальшого науково-теоретичного дослідження особливостей вдосконалення взаємодії ОСН з ОМС і ТГ, а також у навчальному процесі з підготовки фахівців з публічного управління.

Структура роботи зумовлена її метою та завданнями і складається зі вступу, трьох розділів, які поділені на дев'ять підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дипломної роботи – 108 сторінок, із них основного тексту – 96 сторінок. Список використаних джерел нараховує 94 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми магістерської роботи, визначено мету та завдання, предмет, об'єкт дослідження, висвітлено методи, використані в процесі роботи.

У першому розділі – *«Теоретичні засади організації та діяльності органів самоорганізації населення»* – розглянута історія виникнення й становлення ОСН, організаційно-правові засади функціонування, принципи організації й діяльності.

Підрозділ 1.1. «Історія виникнення й становлення самоорганізації населення» присвячений аналізу історії виникнення й становлення інституту самоорганізації населення.

Визначено, що самоорганізація, як прояв самоврядування (саморегулювання, самоконтролю), притаманна будь-якому суспільству як цілісній динамічній соціальній системі, а також її окремим підсистемам, як структурним складовим (територіальним спільнотам), в процесі чого забезпечується їх ідентифікація, цілісність, відтворення і саморозвиток,

З'ясовано, що сьогодні відбувається процес поступового відродження інституту ОСН: статус ОСН регулюється законом, на місцях приймаються програми їх розвитку. Посилюється роль ОСН як «посередників» між ОМС та ТГ, хоча й досить повільно. В той же час існування ОСН залишається ще досить формальним, оскільки обсяг наданих їм повноважень не дозволяє виконувати належним чином завдання, покладені на них законодавством

У підрозділі 1.2. «Організаційно-правові засади функціонування ОСН» з'ясовано, що головну роль у системі норм, що становлять правове підґрунтя організації й діяльності ОСН, становлять норми Конституцій, законів України, а також міжнародно-правові акти.

Обґрунтовано, що функціонування ОСН на частині території ТГ (ОТГ) – це реалізація населенням права самостійне й під власну відповідальність вирішувати питання місцевого значення, через надане їм відповідною радою (сільською, селищною, міською) майно і фінансові кошти.

У підрозділі 1.3. «Принципи організації й діяльності ОСН» визначені, як загальні вимоги, керівні ідеї, положення, що виступають основою для їх формування, організації та функціонування.

Установлено, що кожен з принципів організації й діяльності ОСН має

самостійне значення й одночасно знаходиться у тісному взаємозв'язку з іншими принципами, що дозволяє характеризувати перші як єдину цілісну систему, а їх комплексне застосування гарантія сталого розвитку ОСН, зокрема, і МСВ та громадянського суспільства в цілому.

У **другому розділі** – *«Діагностика стану та проблем пов'язаних з функціонуванням ОСН в Україні»* проаналізована діяльність ОСН, з'ясовано порядок формування, правовий статус, стан, тенденції розвитку та ефективність діяльності ОСН в українських містах.

У *підрозділі 2.1. «Порядок формування та правовий статус ОСН»* визначено, що правовий статус ОСН – це комплекс послідовних дій правового, організаційного й матеріально-технічного характеру, спрямованих на його організаційно-функціональне оформлення, а тому він закріплений: в Законі України «Про МСВ», в Законі «Про ОСН», в Статуту ТГ.

Зроблено висновок: ОСН є складовою системи МСВ й повинні сприяти вирішенню різноманітних питань ТГ (тобто мешканців будинків, кварталів, вулиць, мікрорайонів тощо), насамперед забезпеченню комфортних і безпечних умов проживання жителів відповідних територій;

У *підрозділі 2.2. «Стан та тенденції розвитку ОСН в Україні»* останнім часом відбувається хоча і повільне, але зростання ролі ОСН, як складової системи МСВ. На практиці ОМС приймають Програми сприяння розвитку ОСН, рішення про проведення конкурсів, у яких можуть брати участь ОСН, наприклад, у сферах розвитку МСВ, покращення благоустрою, визначення кращих ОСН. Однак гальмує цей процес: недостатня фінансова підтримка, заохочення та стимулювання ОСН з боку ОМС; невисокий рівень самосвідомості мешканців ТГ, їх низка активність, як реальної впливової сили у вирішенні локальних проблем територій ТГ; відсутність співпраці між ОМС і ТГ.

Тенденції розвитку ОСН в Україні передбачають поступове розширення їх взаємодії з ОДВ, ОМС, комерційними і некомерційними структурами в процесі вирішення проблем ТГ, що передбачає максимально

широку участь громадян в цьому процесі.

У підрозділі 2.3. «Оцінка ефективності діяльності ОСН в українських містах» проаналізована динаміка розвитку ОСН в м. Миколаєві (рис. 1)

Рис. 1. Динаміка розвитку ОСН в м. Миколаєві (легалізованих ОСН).

Аналіз розвитку окремих видів ОСН в м. Миколаєві показав, що станом на березень 2018 р. легалізовані такі види ОСН: 22 будинкові комітети, 2 вуличних, 2 квартальних та 7 ОСН мікрорайонів (рис. 2)

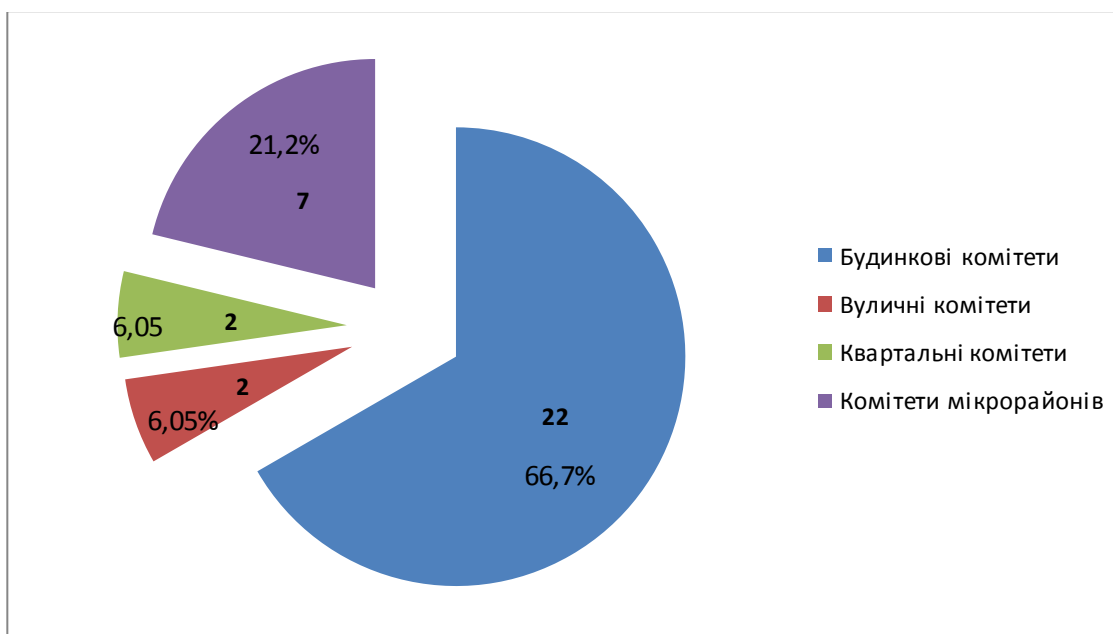

Рис. 2. Кількість легалізованих ОСН м. Миколаєва за видами

У процесі аналізу виявлено, що серед 33 ОСН у 22 ОСН (серед яких 13 - саме будинкові комітети) термін повноважень органу не подовжений. Фактично в місті функціонує - 11 ОСН, серед яких найбільш ефективними і життєздатними є комітети мікрорайонів. Функції будинкових комітетів беруть на себе ОСББ, які, як юридичні особи мають більше повноважень, і ресурсів. Кількість ОСББ постійно зростає, протягом 2015 – 2018 рр. з 583 ОСББ створено 297.

У **третьому розділі** – *«Напрями вдосконалення діяльності ОСН в Україні в умовах децентралізації»* запропоновані шляхи оптимізації діяльності ОСН в м. Миколаєві та Україні.

У *підрозділі 3.1. «Проблеми функціонування ОСН в умовах децентралізації»* розглянуті проблеми функціонування ОСН й шляхи удосконалення їх діяльності в умовах децентралізації державної влади.

Обґрунтовано, що ОСН, створені в межах території села, селища, де в процесі формування ОТГ була ліквідована рада, і отримав відповідні повноваження і ресурси на їх здійснення стають дієвим засобом вирішення проблем свого села, селища, через безпосередню участь громадян в управлінні.

У *підрозділі 3.2. «Особливості взаємодії ОСН з органами державної влади, місцевого самоврядування і територіальною громадою»* зазначено, що взаємовідносини ОСН з ОДВ, ОМС і ТГ повинні будуватися на партнерських засадах, співпраці та поширена на сферу благоустрою території, експлуатації й ремонту житлового та нежитлового фондів.

Аргументовано, що основні принципи й напрями взаємодії повинні бути закріплені в Положенні про органи самоорганізації населення.

У *підрозділі 3.3. «Шляхи оптимізації діяльності органів самоорганізації населення в Україні»* запропоновано створити в місцевих радах структурні підрозділи (відділи, управління), які розробляли б методичні рекомендації порядку легалізації ОСН і Типові положення про ці

органи, надавали б їм правову й організаційну допомогу, підтримували зв'язок з цими органами тощо, оскільки нині існуючі рекомендації й положення не усувають прогалин чинного законодавства.

Наголошено на посилення поінформованості громадян про діяльність ОСН, через ОМС, адже самі органи самоорганізації не мають поліграфічних та медійних можливостей для популяризації своєї роботи.

Доведено, що практика створення ОСН повинна виходити з потреби надання їм статусу юридичної особи для реального здійснення покладених на них завдань, функцій і повноважень.

ВИСНОВКИ

В умовах децентралізації, добровільного об'єднання територіальних громад усе більшої актуальності набуває питання створення та діяльності ОСН, оскільки метою децентралізації є передача повноважень, фінансів та відповідальності за стан справ на місця. Отже широке залучення населення через численні й різноманітні ОСН до участі у вирішенні проблем господарського й соціально-культурного життя – це шлях поліпшення роботи МСВ.

В дипломній роботі здійснено теоретичне узагальнення вирішення наукового завдання, що полягає у дослідженні проблем, що пов'язані з функціонуванням ОСН та перспектив їх розвитку в системі МСВ в умовах децентралізації ДВ. Дане дослідження дає змогу сформулювати такі висновки:

1. Історія виникнення й становлення інституту самоорганізації населення вказує на те, що самоорганізація, як прояв самоврядування (саморегулювання, самоконтролю), притаманна будь-якому суспільству як цілісній динамічній соціальній системі, а також її окремим підсистемам, як структурним складовим (територіальним спільнотам), в процесі чого забезпечується їх ідентифікація, цілісність, відтворення і саморозвиток. Оскільки ОДВ і ОМС об'єктивно не можуть охопити всіх сторін суспільного

життя, чимало його аспектів регулюються шляхом самоорганізації населення, що містить в собі як конструктивний, творчий, так і певний деструктивний, руйнівний потенціал. Становлення інституту ОСН в Україні показує те, що сьогодні відбувається процес його поступового відродження: статус ОСН регулюється законом, на місцях приймаються програми їх розвитку. Посилюється роль ОСН як «посередників» між ОМС та ТГ, хоча й досить повільно.

2. Специфічними ознаками ОСН в Україні, порівняно з іншими формами об'єднання громадян, які створюються для реалізації власних конституційних прав і свобод є:

- 1) представницький характер ОСН – представляють інтереси жителів тієї чи іншої території (вулиці, будинку, кварталу, мікрорайону);
- 2) виборність ОСН (обираються частиною мешканців ТГ);
- 3) створення ОСН у дозвільному порядку (потрібен дозвіл відповідної ради);
- 4) самодіяльний і добровільний (факультативний) порядок створення;
- 5) наділення ОСН повноваженнями, з наданням фінансів, майна;
- 6) територіальна основа діяльності ОСН (частина території міста, села, селища).

3. Принципи організації й діяльності ОСН – це загальні вимоги, ідеї, керівні засади, положення, що виступають основою для їх формування, організації та функціонування. Кожен з принципів організації й діяльності ОСН має самостійне значення й одночасно знаходиться у тісному взаємозв'язку з іншими принципами, що дозволяє характеризувати їх як єдину цілісну систему. Комплексне їх застосування забезпечить сталий розвиток ОСН, зокрема, і МСВ та громадянського суспільства в цілому.

4. Правовий статус ОСН закріплений: в Законі України «Про МСВ», в Законі України «Про ОСН», в Статуті ТГ. ОСН створюються мешканцями, громадянами України, які на законних підставах проживають на території ТГ. Територія діяльності ОСН визначається рішенням ради. На

одній території не може бути утворено одночасно кілька ОСН одного рівня.

ОСН є складовою системи МСВ й повинні сприяти вирішенню різноманітних питань ТГ (мешканців будинків, кварталів, вулиць, мікрорайонів тощо), насамперед забезпеченню комфортних і безпечних умов проживання жителів відповідних територій. Створення ОСН не повинно нав'язуватися «згори», оскільки нездатність або небажання жителів певної території ТГ працювати в таких органах дискредитуватиме саму ідею цього правового інституту. Самоорганізація не повинна зводитися лише до зборів чи мирних зібрань, а має бути ефективним механізмом участі кожного в обговоренні і прийнятті рішень, належного виконання власних і делегованих повноважень, розпорядження бюджетними коштами і майном.

5. Проаналізований стан та тенденції розвитку ОСН в Україні свідчать проте, що останнім часом відбувається хоча і повільне, але зростання ролі ОСН, як складової системи МСВ. На практиці ОМС приймають Програми сприяння розвитку ОСН, рішення про проведення конкурсів, у яких можуть брати участь ОСН, наприклад, у сферах розвитку МСВ, покращення благоустрою, визначення кращих ОСН. Однак гальмує цей процес: недостатня фінансова підтримка, заохочення та стимулювання ОСН з боку ОМС; невисокий рівень самосвідомості мешканців ТГ, їх низка активність, як реальної впливової сили у вирішенні локальних проблем територій ТГ; відсутність співпраці між ОМС і ТГ.

Тенденції розвитку ОСН в Україні передбачають поступове розширення їх взаємодії з ОДВ, ОМС, комерційними і некомерційними структурами в процесі вирішення проблем ТГ, що передбачає максимально широку участь громадян в цьому процесі.

6. Оцінка ефективності діяльності ОСН в українських містах дає змогу запропонувати наступні пропозиції для подальшого розвитку ОСН:

- 1) розробити та затвердити Програму розвитку ОСН міста;
- 2) проводити роз'яснювальну, агітаційну роботу серед жителів щодо переваг створення ОСН;

- 3) забезпечити фінансову підтримку їх діяльності;
- 4) проводити навчання, семінари, круглі столи, підвищення кваліфікації членів існуючих ОСН;
- 5) залучати ОСН до програм бюджету участі, надаючи їм перевагу в отриманні грантів;
- 6) використовувати потенціал ОСББ, мотивувати їх об'єднуватись, створювати ОСН у формі вуличних, квартальних комітетів, комітетів мікрорайону задля вирішення проблем мікрорегіонального рівня;
- 7) забезпечити обов'язковість участі керівників (представників) ОСН у засіданнях Громадської Ради при міськвиконкомі, при вирішенні питань благоустрою територій міста, питання виділення земельних ділянок під забудову, адже все частіше жителі мікрорайонів вимушені вдаватися до протестних дій, щоб зупинити незаконні будівництва, які порушують Державні будівельні норми, знищують пам'ятки історико-культурної спадщини та об'єкти природно-заповідного фонду, руйнують зони рекреаційного та оздоровчого призначення, порушують принцип цільового використання земель загального користування, громадської та жилої забудови.

7. Децентралізація влади й створення ОТГ виявила низку проблем, особливо на селі. Фактично малі громади залишились без органів влади. У структурі управління ОТГ роль представника й захисника прав та інтересів жителів таких громад мають виконувати старости. У законодавчому полі України, крім старости, не передбачені інші ПОМС для підтримки його діяльності. В цих умовах ОСН в невеликих сільських громадах, можуть стати помічниками старости у представленні інтересів свого поселення та розв'язання нагальних проблем життєдіяльності їх територій, такими собі «допоміжними органами» адміністрування й посилити спроможність старости.

8. Особливості взаємодії ОСН з ОМС й ОДВ, а також громадянами – членами ТГ в межах діяльності органу та між собою найбільш повно

знаходить свій вияв у співпраці, контролі та взаємному інформуванні у сфері вирішення проблем місцевого значення.

Аналіз практики діяльності ОСН свідчить про відсутність у більшості випадків правового регулювання процесів взаємодії ОСН з указаними суб'єктами. З огляду на це, вважаємо, що таке регулювання необхідно встановити шляхом закріплення основних принципів взаємодії в Положенні про ОСН.

9. Актуальним питанням сьогодення залишається усунення законодавчих прогалин в організації та функціонування ОСН, а саме:

- приведення у відповідність до Конституції України, діючого законодавства, Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні;

- розробка Положення про проведення зборів громадян для висування представників (делегатів) на конференцію жителів щодо створення ОСН (у разі якщо проведення загальних зборів пов'язане із суттєвими організаційними труднощами);

- внесення змін до діючого Закону «Про ОСН» щодо закріплення можливості ОСН працювати певний період чи безстроково, відходячи від нормативного строку здійснення повноважень ОСН на період строку діяльності відповідної ради;

- спрощення механізму реєстрації ОСН;

- визначення власного коду у реєстрі неприбуткових установ та організацій, що дасть змогу більшій кількості ОСН закріпити статус юридичної особи, а не легалізованого органу;

- законодавче вирішення проблем в делегуванні їх повноважень відповідними радами.

Удосконалення законодавства України щодо ОСН та ефективне впровадження Концепції реформування МСВ та територіальної організації влади в Україні сприятиме розвитку демократії участі на місцях. Функціонування й подальший розвиток ОСН в Україні надає можливість:

а) створити нові й модернізувати діючі механізми реалізації місцевої демократії;

б) залучати населення ТГ (ОТГ) до безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення, наблизивши процес прийняття рішень про надання відповідних громадських послуг до їх споживачів;

в) у найближчій перспективі значно розвантажити ОМС від вирішення тих питань, які можуть бути успішно вирішені населенням, шляхом передачі їх вирішення разом з відповідними фінансовими та матеріальними ресурсами ОСН.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ

Стадніченко Л. Проблеми формування і діяльності органів самоорганізації в Україні. /«Могилянські читання – 2018: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти» XXI Всеукраїнська науково-практична конференція. – Тези. – Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2018. – С.41-43.

АНОТАЦІЯ

В магістерській роботі здійснено аналіз сучасного стану, проблем та перспектив розвитку органів самоорганізації населення в системі місцевого самоврядування в умовах децентралізації

Визначено, що самоорганізація, як прояв самоврядування (саморегулювання, самоконтролю), притаманна будь-якому суспільству як цілісній динамічній соціальній системі, а також її окремим підсистемам, як структурним складовим (територіальним спільнотам), в процесі чого забезпечується їх ідентифікація, цілісність, відтворення і саморозвиток.

Однак, самоорганізація не повинна зводитися лише до зборів чи мирних зібрань, а має бути ефективним механізмом участі кожного в обговоренні і прийнятті рішень з вирішення питань, які хвилюють населення територіальної громади (тобто мешканців будинків, кварталів, вулиць,

мікрорайонів тощо), щодо забезпечення комфортних і безпечних умов проживання, благоустрою території, експлуатації й ремонту житлового та нежитлового фондів.

Обґрунтовано, що функціонування органів самоорганізації населення на частині території територіальної громади (об'єднаної територіальної громади) - це реалізація населенням права самостійне й під власну відповідальність вирішувати питання місцевого значення, через надане їм відповідною радою (сільською, селищною, міською) майно і фінансові кошти.

Однак гальмує цей процес: недостатня фінансова підтримка, заохочення та стимулювання органів самоорганізації населення з боку органів місцевого самоврядування; невисокий рівень самосвідомості мешканців територіальної громади, їх низка активність, як реальної впливової сили у вирішенні локальних проблем територій територіальної громади; відсутність співпраці між органами місцевого самоврядування і територіальною громадою.

Ключові слова: самоорганізація, самоврядування, органи самоорганізації населення, територіальна громада, органи місцевого самоврядування, питання місцевого значення

ANNOTATION

In this masters work we provide the analysis of the current state, its problems and prospects in development of bodies and the self-organization of the population in the system of local self-government in terms of decentralization. It has been determined that self-organization, as a manifestation of self-management (self-regulation, self-control), is inherent in any society as an integral dynamic social system, as well as its separate subsystems as a structural component (territorial communities), where as a result we get the process of their identification, integrity, reproduction and self-development.

However, self-organization should not be limited only by gatherings or

peaceful gatherings, but it should be an effective mechanism for the participation of everyone in the discussion and decision-making about issues that concern the population of the territorial community (ie, residents of houses, quarters, streets, microdistricts, etc.) It is made to provide comfortable and safe living conditions, landscaping, exploitation and repair of residential and non-residential funds.

It is proved that the functioning of self-organization bodies among the population, that is provided on the part of the territory within the territorial community (united territorial community) is the populations realization of the right to independently and under their own responsibility resolve issues of local significance through the property and financial resources provided by the relevant council (village, town, city).

However, this process is hampered by insufficient financial support, encouragement and promotion of local self-government bodies; low level of self-awareness of the inhabitants within the territorial community, their low activity as a real influential force in solving local problems of territories within the territorial community; lack of cooperation between local governments and the local community.

Key words: self-organization, self-government, bodies of self-organization of the population, territorial community, local self-government bodies, local issues